

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

353-46/2019
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 29006 датум 04.10.2019.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Булевар Михајла Пупина 2
11 000 БЕОГРАД

На основу члана 18. став 4. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник РС“, бр. 79/05 и 54/07), Заштитник грађана је са становишта своје законом утврђене надлежности, размотрио текст **Предлога правилника о начину и условима примене полицијских овлашћења према малолетним лицима** (у даљем тексту: Предлог правилника), који је Министарство доставило на мишљење актом 01 Број: 9811/19 од 29.08.2019. године и даје следеће

**МИШЉЕЊЕ
НА ПРЕДЛОГ ПРАВИЛНИКА О НАЧИНУ И УСЛОВИМА ПРИМЕНЕ
ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА ПРЕМА МАЛОЛЕТНИМ ЛИЦИМА**

Заштитник грађана поздравља доношење посебног правилника о начину и условима примене полицијских овлашћења према малолетним лицима, налазећи да се на овај начин може целовито и у складу са стандардима остваривања и заштите права детета уредити поступање полицијских службеника према деци приликом примене полицијских овлашћења.

Заштитник грађана оцењује да је доношење овог правилника напредак у остваривању права деце у сукобу или у контакту са законом, те да је у највећој мери комплементаран законским одредбама које уређују ову област.

Заштитник грађана констатује да су овлашћена лица Министарства унутрашњих послова, на састанку који је Заштитник грађана одржао са Министарством унутрашњих послова поводом Предлога правилника дана 20.09.2019. године, прихватила следеће примедбе Заштитника грађана:

- да је чланом 1. став 2. потребно дефинисати појам „малолетник“ с обзиром да се у значајној мери користи у даљем тексту,

- да се у складу са изменом члана 1. став 2. Предлога правилника изврше измене у члану 2. став 1. чије одредбе прописују која се полицијска овлашћења користе према детету (особи млађој од 14 година), а која према малолетном лицу,
- са се прецизирају одредбе члана 3. став 3. тако што ће се прописати да се о примени полицијских овлашћења увек обавештава орган старатељства,
- да се из члана 4. став 3. Предлога правилника бришу речи „по правилу“, с обзиром да је став 4. истог члана већ прописао изузетак од правила да прикупљање обавештења у својству грађанина од малолетног лица и саслушање малолетника у својству осумњиченог у присуству браниоца обавља полицајац за малолетнике,
- да се уреде одредбе члана 16. у складу са изменама одредби чл. 1. и 2. Предлога правилника,
- да се, по прибављању става Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, размотри могућности да се у члану 18. Предлога правилника експлицитно пропише да се саслушање и прикупљање обавештења од малолетника када је жртва кривичног дела, обавља обавезно уз присуство радника органа старатељства,
- да се у члану 18. став 2. пропише да се законски заступник малолетника и радник органа старатељства могу потписати службену белешку о обавештењу примљеном од грађана,
- да се, по прибављању става Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, размотри могућности да се у члану 18. став 3. пропише да се саслушање малолетника обавља уз обавезно присуство радника органа старатељства и
- да се Предлог правилника допуни одредбама о начину примене полицијских овлашћења према малолетним лицима и правима малолетних лица, у складу са сличним одредбама Правилника о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/2019) који садржи детаљније одредбе о примени полицијских овлашћења, као што су одредбе о садржају позива, начину достављања и уручења позива, начина примене и правима лица приликом примене полицијским овлашћења довођење и задржавање, и друге.

У циљу додатног унапређења Предлога правилника, Заштитник грађана предлаже измене и допуне његовог текста како следи.

У члану 3. ст. 4. и 5. Предлога правилника прописује се да полицијски службеник може и усмено обавестити малолетно лице о примени полицијских овлашћења, као и да може малолетнику и лицима из става 3. овог члана уз њихов пристанак уручити и писано обавештење о правима малолетника у својству грађанина, правима малолетника у својству осумњиченог за кривично дело или правима малолетника у својству осумњиченог за прекршај и проверити да ли је малолетник разумео његова права и обавезе. Стандарди остваривања и заштите права детета налажу да сваком детету (особи млађој од 18 година) у свим случајевима поступања полицијских и правосудних органа морају бити дате све информације о разлозима поступања, о току поступка и дететовим правима и то на начин прилагођен узрасту и развојним капацитетима детета.

Заштитник грађана предлаже да се измени одредба става 3. овог члана тако да гласи: „Полицијски службеник обавештава малолетно лице о примени полицијских овлашћења, о правима малолетника у својству грађанина, правима малолетника у својству осумњиченог за кривично дело или правима малолетника у својству осумњиченог за прекршај и проверава да ли је малолетник разумео његова права и обавезе“.

Одредбама члана 10. став 3. и 4. Предлога правилника прописано је да се малолетник позива у својству грађанина ради прикупљања обавештења или у својству осумњиченог

ради саслушања у вези кривичног дела, када такву радњу јавни тужилац за малолетнике повери полицији, као и у случају извршења прекршаја, а да **изузетно, уколико се ради о потреби хитног поступања или другим објективним околностима**, полицијски службеник малолетнику може непосредно уручити позив о чему ће одмах обавестити лица из члана 3. става 3. тог правилника, односно родитеља или староца или другог законског заступника. Ова одредба супротна је одредби члана 81. Закона о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 6/16, 24/18 и 87/18), којом је прописано да се позивање малолетног лица обавља достављањем писаног позива преко родитеља или старатеља. Законом о полицији није предвиђен изузетак од тог правила.

Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл. гласник РС“, бр. 85/2005), који се примењује у поступку према лицима за која постоји основана сумња да су извршила кривично дело као малолетници, а у време покретања поступка, односно суђења нису навршила двадесет једну годину, предвиђа могућност одступања од правила да се малолетно лице позива преко родитеља или старатеља, прописујући, у члану 54. став 1., да се малолетник позива преко родитеља, односно законског заступника, **осим ако то није могућно због потребе хитног поступања или других околности**. Позивање малолетника је, чланом 293. Закона о прекршајима („Сл. гласник РС“, бр. 65/2013, 13/2016 и 98/2016 - одлука УС), на исти начин прописано и у прекршајном поступку.

Законик о кривичном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019) одредбама члана 193. прописује позивање учесника у поступку пре подизања оптужнице (које врши јавни тужилац, а уколико он то не учини, на захтев окривљеног или његовог браниоца, судија за претходни поступак) и после подизања оптужнице (у ком случају сведока или другог учесника у поступку позива суд, ако је одредио његово испитивање, или странке и бранилац, ако преузму обавезу да то учине). Одредбом члана 193. став 3. овог закона прописано је да се позивање када се **малолетно лице које није навршило 16 година позива у својству сведока**, врши преко његових родитеља, односно законских заступника, **осим ако то није могуће због потребе да се хитно поступа или због других оправданих разлога**. Оваква формулација посебно је значајна у случајевима када се ради о малолетном лицу које је сведок насиља у породици, на пример.

Закон о полицији нити други горе наведени закони, међутим, не пружају основ да полицијски службеник малолетнику непосредно уручи позив ради прикупљања обавештења од грађана. Заштитник грађана је става да наведено не представља правну празнину, већ вољу законодавца да искључи такву могућност у потпуности када је реч о малолетницима. Ово посебно стога што неодазивање позиву може представљати основ за принудно довођење, уколико позив садржи такво упозорење. Позвано лице може одбити да пружи тражено обавештење, осим ако би тиме учинило кривично дело, на шта је полицијски службеник дужан да га упозори.

Стога, по мишљењу Заштитника грађана, предложена формулација одредбе члана 10. став 3. и 4. Предлога правилника, у делу у којем прописује изузетну могућност да полицијски службеник малолетнику **непосредно уручи позив ради прикупљања обавештења од грађана, није на закону заснована**. Имајући наведено у виду Заштитник грађана предлаже да члан 10. став 4. правилника гласи: „Изузетно, уколико се ради о потреби хитног поступања или другим објективним околностима, полицијски службеник малолетнику може непосредно уручити позив ради саслушања у својству осумњиченог, када такву радњу јавни тужилац за малолетнике повери полицији, као и у случају извршења прекршаја, о чему ће одмах обавестити лица из члана 3. става 3. овог правилника.

Алтернативно, предлаже се да се у члану 10. дода нови став 5. који гласи: „Малолетнику који се позива у својству грађанина ради прикупљања обавештења не може се непосредно уручивати позив“.

Поводом одредбе члана 11. Предлога правилника Заштитник грађана указује да исти није у целости у складу са Законом о полицији који прописује да се позивање малолетног лица обавља достављањем писаног позива преко родитеља или старатеља и од овог правила не прописује изузетке. Члан 81. Закона о полицији само позивање малолетника преко родитеља или старатеља дефинише као посебан случај позивања.

У члану 13. став 4. Предлога правилника прописано је: „Изузетно, довођење малолетног лица може се извршити и без наредбе суда или одговарајућег решења надлежне установе од стране униформисаних полицијских службеника службеним возилом са полицијским обележјима“.

Закон о полицији у члану 83. прописује да без писаног налога полицијски службеник може довести лице:

- 1) чији идентитет треба утврдити;
- 2) за којим се трага;
- 3) које треба задржати у складу са законом;
- 4) које се није одазвало позиву само ако је у позиву упозорено да ће бити доведено;
- 5) које је затечено у извршењу кривичног дела које се гони по службеној дужности, а ради саслушања у својству осумњиченог у складу са Закоником о кривичном поступку;
- 6) ако је другим законом прописано довођење или привођење.

Одредбе члана 13. став 4. Предлога правилника прешироко су прописане, јер не упућују које су то изузетне ситуације када се малолетник може довести без наредбе суда или решења органа управе.

Стога, Заштитник грађана предлаже допуну овог става, тако да гласи: „Изузетно, под условима прописаних законом, довођење малолетног лица може се извршити и без наредбе суда или одговарајућег решења надлежне установе од стране униформисаних полицијских службеника службеним возилом са полицијским обележјима“.

У члану 17. став 1. Предлога правилника прописано је да малолетно лице може бити задржано на месту извршења кривичног дела до доласка јавног тужиоца, а не дуже од шест часова. Заштитник грађана налази да ова одредба не може да се примењује на децу која су узраста у коме нису кривично одговорна, а нарочито на децу млађег узраста, имајући у виду да такво задржавање може бити супротно најбољим интересима детета и на штету дететовог здравља, безбедности и добробити.

Заштитник грађана предлаже да се ова одредба измени, тако што ће гласити: „Малолетно лице може бити задржано на месту извршења кривичног дела до доласка јавног тужиоца а не дуже од шест часова, осим уколико се задржавањем могу угрозити живот, здравље и безбедност малолетног лица, уколико се задржавањем крши право малолетног лица на здравствену заштиту и образовање или уколико је задржавање супротно најбољим интересима малолетног лица“.

Одредбе члана 24. Предлога правилника треба ускладити са Законом о полицији који прописује услове за примену средстава принуде према малолетним лицима и детаљније прописати правила у вези са употребом средстава принуде, на начин како је то учињено и у Правилнику о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/2019).

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНА СЕКРЕТАРКА

Оља Јовичић

